

Aleksander Andrzejewski, Marcin Lewandowski

Warta, kościół pw. św. Mikołaja, gm.
loco, woj. sieradzkie

Informator Archeologiczny : badania 31, 312-313

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sulejów-Podklasztorze, st. 1, gm. loco, woj. piotrkowskie - patrz: wczesne średniowiecze

Świdnica, Rynek, gm. loco, woj. wałbrzyskie - patrz późne średniowiecze

Święty Wojciech, st. l(2,3,6,7), gm. Międzyrzecz, woj. gorzowskie - patrz: wczesne średniowiecze

Tarnów-Stare Miasto, st. 14 (rynek) - patrz: późne średniowiecze

Tarnów-Stare Miasto, st. 14 (mury obronne) - patrz: późne średniowiecze

Trzemeszno, zespół klasztorny, woj. bydgoskie - patrz: późne średniowiecze

WARTA, st. 1, gm. loco, woj. sieradzkie

- nowożytnie wysypisko miejskie

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr. Piotra Kurowicza (Pracownia Badań i Dokumentacji Archeologicznej). Finansowane przez PSOZ. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 31 m².

Stanowisko — duże wysypisko miejskie — położone jest w północno-wschodniej części miasta na skraju skarpy. Pierwsze badania były tu prowadzone w latach 60. przez Muzeum w Sieradzu. Kilka inwestycji archeologicznych w latach ubiegłych nie powstrzymało niszczenia stanowiska. W 1997 r. założono 3 wykopy Zabezpieczono krawędź skarpy, gdzie osypywał się materiał zabytkowy.

Fragmenty naczyń oraz kafli płytowych i naczyńowych wraz z polepą, popiołem i gliną zalegały w dołach, których głębokość dochodziła do 2,7 m. Z trzech częściowo eksplorowanych jam śmietnikowych wydobyto około 5500 ułamków naczyń, 650 fragmentów kafli naczyńowych i płytowych o motywach roślinnych oraz niewielką ilość szkła naczyńowego. Wiele naczyń pochodzących z nieudanego wsadu piecowego udało się zrekonstruować. Fragmenty naczyń i kafli z dołów wysypiskowych można wstępnie datować na XVII-XVIII w.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Okręgowym w Sieradzu.

WARTA, kościół pw. św. Mikołaja, gm. loco, woj. sieradzkie

- kościół pw. św. Mikołaja ze średniowiecza i nowożytności
- cmentarz przykościelny

Ratownicze badania wykopaliskowe w związku z wymianą podłogi w kościele, przeprowadzone na przełomie września i października przez mgr. mgr. Aleksandra Andrzejewskiego i Marcina Lewandowskiego (Instytut Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego, Pracownia Dokumentacji Archeologiczno-Konserwatorskiej A. Andrzejewski, T. Grabarczyk). Finansowane przez Urząd Miasta Warta. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię około 70 m².

Wykonano 4 wykopy badawcze oraz nadzorowano 18 wykopów budowlanych.

Zebrano niewielkie ilości ruchomego materiału zabytkowego: 380 okazów uporządkowanych w 43 numerach inwentarzowych oraz 29 monet zainwentaryzowanych w oddzielnym inwentarzu. Stwierdzono, że:

1. Ściany zewnętrzne kościoła, pierwotne z połowy XIV w., spoczywają na bardzo słabych fundamentach z kamieni polnych i gruzu ceglanego spajanych gliną i posadowione są na niestabilnej warstwie piaszczystych próchnic frakcji pyłowych („kurz”).

2. Obserwowany fundament filara międzynawowego nosi ślady napraw i został przemurowany po katastrofie budowlanej, w trakcie której zawaliły się sklepienia (po 1800 r.). Jednocześnie od strony południowej zaobserwowano pionowe pęknięcie od fundamentu aż po warstwy tynku powyżej podłogi.

3. Odkryty starszy poziom użytkowy kościoła zalega około 0,3 m poniżej ostatniego. Wyznaczały go relikty podłogi z desek na legarach drewnianych, łączone drewnianymi kołkami. Wydaje się, że po-

ziom ten należy datować na 1 połowę XIX w. 4. W dwóch przęsłach nawy głównej, przy prezbiterium, zarejestrowano regularny cmentarz kościelny, użytkowany pomiędzy XVI a początkiem XIX w. Odkryto 13 pochówków, które składano w trumnach, rzędami, na osi wschód-zachód, wielowarstwowo. Odkryto tutaj także dwie puste krypty ceglane. Cmentarz został częściowo zniszczony przy odbudowie kościoła po 1800 r. dlatego w innych partiach świątyni zalegają luźne, przemieszane kości ludzkie. 5. Fundament ściany północnej nawy północnej posadowiony jest na ciemnoszarej próchnicy, zawierającej fragmenty kości ludzkich, węgli drzewnych i drobiny gruzu ceglanego. Wydaje się, że warstwa ta związana jest z pierwotnym drewnianym kościołem, spalonym w 1331 r. przez Krzyżaków.

Wierzbna, st. 1, gm. Żarów, woj. wałbrzyskie - patrz: wczesne średniowiecze

Witowy Most, st. 2, gm. Baranowo, woj. ostrołęckie - patrz: neolit

WOLBÓRZ, ogród rekreacyjny pałacu dawniej biskupiego, gm. loco, woj. łódzkie

- założenie parkowe późnobarokowe (1762-1775)

Archeologiczne badania rozpoznawcze ogrodu barokowego prowadził zespół Instytutu Archeologii i Etnologii PAN, Oddział w Łodzi, w składzie: prof. dr hab. Tadeusz Poklewski-Kozieliński (kierownik), dr Maria Żemigala, mgr Emilia Wtorkiewicz-Marosik. Badania dendrochronologiczne przeprowadził dr hab. Tomasz Ważny (UMK w Toruniu). Pierwszy sezon badań.

Przedmiotem badań były terasy na stoku między pałacem i stawem w dolinie rzeczki Wolbórki. Zdecydowano się na badania szerokopłaszczyznowe. Powierzchnia wykopów wyniosła 13 arów w 5 odcinkach, na terasach 1, 2 i 3. Ustalono sposób budowania podstaw ogrodowych parterów, z gliny pod rabatami i żwiru pod ścieżkami. Odślonięto kanaliki kamienne do odprowadzania wody z przyziemia pałacu. Stwierdzono, że pierwsze nasadzenia lip w lipinach miały miejsce w latach 1773-1775 (około 1500 drzew), a drzewa pochodziły ze szkółki założonej w 1762 i 1763 r. Wypadły drzewostan uzupełniono jednorazowo około 1840 r., gdy pałac znajdował się pod rosyjskim zarządem wojskowym.

Ogród zaplanował i stworzenie go sfinansował biskup włocławski, Antoni Kazimierz Ostrowski, w latach 1762-1775. Budowniczym pałacu i ogrodu byłby Francesco Placidi, Włoch, który w 1775 r. przeszedł w służbę królewską. Stwierdzono w toku badań, że znany plan pałacowego założenia wraz z ogrodem w Wolborzu, datowany na 1777 r., jest planem rozliczeniowym biskupa Ostrowskiego, wykonanym w związku z jego odejściem na stolicę gnieźnieńską. Obecnie w parku zachowało się jeszcze 338 zabytkowych lip, które są jednak wypróchniałe w środku i grożą zniszczeniem.

Zabytków ruchomych nie było.

Dokumentacja znajduje się w archiwum IAE PAN Oddział w Łodzi.

Badania nie będą kontynuowane.

WYSOKA, st. 3, gm. Lubiszyn, woj. gorzowskie, AZP 44-10/7

- ślady osadnictwa starożytnego i nowożytnego – wynik negatywny

Badania na trasie budowy gazociągu Gorzów Wlkp.– Sulisław, przeprowadzone przez mgr Sylwię Groblicę (Muzeum w Gorzowie Wlkp.). Finansowane przez Przedsiębiorstwo Inżynierii Środowiska B.S.B Zielona Góra. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 31 m².

Prace na stanowisku przeprowadzono w ramach ratowniczych badań wykopaliskowych na trasie przebiegu linii gazociągu EC Gorzów Wlkp.-Sulisław, w 1997 roku. Stanowisko zostało rozpoznane podczas badań powierzchniowo-sondażowych poprzedzających inwestycję. Obszar objęty wykopaliskami przylegał bezpośrednio do terenu podmokłego. Wyprzedzającymi badaniami archeologicznymi objęto obszar stanowiska wchodzący w bezpośrednią kolizję z budową gazociągu, prace wykopaliskowe prowadzono na odcinku 26 km 930 m – 26 km 970 m długości nitki gazociągu.

Założono na omawianym terenie trzy niewielkie wykopy, W wykopach nie stwierdzono występowania ruchomego jak i nieruchomego materiału zabytkowego, nie zarejestrowano pozostałości pradziejowych czy średniowiecznych warstw kulturowych. Brak materiału zabytkowego oraz nawar-